

ZMĚNA ZÁSAD ÚZEMNÍHO ROZVOJE JIHOČESKÉHO KRAJE VE VAZBĚ NA POTŘEBU POSÍLENÍ ENERGETICKÉHO MIXU ZEJMÉNA V OBLASTI OBNOVITELNÝCH ZDROJŮ ENERGIE

Věra Třísková

Jihočeský kraj se v návaznosti na změnu legislativy a zvýšený zájem o doplnění energetického mixu v České republice o energii z obnovitelných zdrojů energie rozhodl o stanovení koncepčního přístupu k této problematice na celém svém správním území. Mimo jiné i za tímto účelem rozhodlo Zastupitelstvo Jihočeského kraje o pořízení změny č. 10 Zásad územního rozvoje Jihočeského kraje, v jejímž rámci je snahou stanovení obou pólů hájení veřejného zájmu – jak na potřebě výroby energie z obnovitelných zdrojů, tak na ochraně jedinečnosti jihočeské krajiny.

V Jihočeském kraji se při rozhodování o jedné ze změn jeho územně plánovací dokumentace (ÚPD) – konkrétně o změně č. 10 Zásad územního rozvoje Jihočeského kraje (ZÚR JČK) – sešly dva zajímavé, důležité a podstatné aspekty, jež bylo potřebné závazně ukotvit v ÚPD. Prvním z těchto aspektů byla potřeba závazného vymezení cílových kvalit krajiny v závislosti na novém překladu Evropské úmluvy o krajíně. Druhým pak, s ohledem na situaci na energetickém trhu, potřeba posílení výroby energie z obnovitelných zdrojů na území Jihočeského kraje. Jelikož se obě témata

prolínají, neboť potřeba výstavby nových výroben energie z obnovitelných zdrojů se vždy projeví v rámci jejího umístění v krajíně, rozhodl se Jihočeský kraj tato témata spojit a prověřit je v rámci jedné společné změny ÚPD, tj. změny č. 10 ZÚR JČK.

Cílové kvality krajiny

V oblasti cílových kvalit krajiny vycházel zpracovatel změny č. 10 Zásad územního rozvoje Jihočeského kraje z Územní studie krajiny Jihočeského kraje, kte-

rou krajský úřad pořídil v průběhu let 2020–2021. Územní studie krajiny Jihočeského kraje je územně plánovacím podkladem, který konkrétněji a adresněji hodnotí stávající uspořádání krajiny, vymezuje jedinečné **krajinné oblasti** a stanovuje základní zásady pro využívání krajiny v měřítku nadmístního významu tak, aby odpovídal současným požadavkům kladeným na její obsah Evropskou úmluvou o krajíně. Toto vymezení je provedeno na základě analýzy **při zohlednění veškerých zájmů v krajíně** a stanovení jejich cílových kvalit včetně podmínek pro jejich za-

chování nebo dosažení. Územní studie posuzuje stav krajiny Jihočeského kraje (minulý, současný, budoucí) s cílem vymezit její hodnoty a potenciály, identifikovat problémy a limity jejího využívání. Návrh na vymezení jednotlivých krajinných oblastí zahrnuje i participaci obyvatel a vychází ze zjištění vnímání krajiny obyvateli území a jejich požadavků na krajinu (dotazníkové šetření). Jedná se o komplexní dokument, jehož část je zaměřena na stanovení základních zásad pro využívání krajiny v měřítku nadmístních souvislostí, resp. v podrobnosti odpovídající řešení ZÚR JČK, ale současně slouží i jako podklad např. pro doplnění územně analytických podkladů kraje nebo pro rozhodování orgánů ochrany přírody a krajiny. Územní studie, resp. její následné využívání má výrazný dopad na další vývoj celého území Jihočeského kraje. Její dílčí části (zejména územní podmínky pro zachování nebo dosažení cílových kvalit krajiny) **jsou nyní projednávány do závazné podoby v rámci změny č. 10 ZÚR JČK, tím se tyto části stanou závaznými podmínkami pro rozhodování v daném území.**

Územní studie se svým obsahem dotýká celého správního území Jihočeského kraje, tedy správního území každé obce. Dne 1. 9. 2021 byla zapsána do systému centrální evidence územně plánovací činnosti iKAS (Evidence územně plánovací činnosti krajů).

Pro zpracování cílových kvalit krajiny v Jihočeském kraji s ohledem na pořízení územní studie a její podrobný obsah měl zpracovatel změny zásad územního rozvoje dostatek podkladů a informací. Ovšem tato studie nevznikala s cílem koordinace opatření v ní stanovených s potřebou umístění obnovitelných zdrojů energie. Prolnutí obou těchto potřeb a nastavení vyvážené míry mezi nimi je tak jedním z nejpodstatnějších bodů v obsahu výše zmíněné změny územně plánovací dokumentace.

Energetická koncepce v oblasti obnovitelných zdrojů energie

Co se týká podkladů pro posouzení míry potřeby vymezení určitého množství

ploch pro možné budoucí umístění obnovitelných zdrojů energie, zde zpracovatel ucelené podklady získával jen obtížně. Nová energetická koncepce státu neexistovala, transpozice směrnice RED III do českého práva nebyla dokončena a bylo obtížné stanovit potřebný podíl vymezení konkrétních ploch pro tyto zdroje v Jihočeském kraji.

Zpracovatel tedy nejprve v oblasti výroby energie z obnovitelných zdrojů aktualizoval parametry záměrů, které svým významem či rozsahem naplňují pojem „záměr nadmístního významu“, který by již měl být vymezen v ÚPD kraje. Doposud totiž ZÚR JČK regulují záměry v této oblasti z hlediska jejich výkonu, tzn. stanovují hranici výkonu zdroje, která stanovuje záměr jako záměr nadmístního významu. Nicméně vývoj technických parametrů jednotlivých zdrojů v této oblasti doznává tak rychlého a rozsáhlého růstu a modernizace, že v dnešní době již není optimální regulovat nadmístnost zdrojů energie v oblasti obnovitelných zdrojů výkonem (neboť stejného výkonu dle dosahují záměry významně menších rozloh než v roce 2015, kdy byly původní parametry regulace v zásadách územního rozvoje nastaveny), ale i s ohledem na jejich dopad do pohledového vnímání území je optimálnější regulace prostorová. Proto byly hranice mezi záměrem místního významu a záměrem nadmístního významu, který je potřeba vymezovat již na úrovni zásad územního rozvoje, nově ve změně č. 10 ZÚR JČK stanoveny pomocí plošných rozloh (u fotovoltaických elektráren) a množství sloupů (u větrných elektráren).

V další fázi zpracování návrhu změny č. 10 ZÚR JČK se zpracovatel zabýval vyhledáváním ideálních území k umístění výroby energie z obnovitelných zdrojů. K vyhledání vhodných území a též stanovení vhodného počtu a rozsahu ploch bylo zapotřebí důsledné zjišťování reálné využitelnosti takto vymezených ploch, neboť cílem Jihočeského kraje samozřejmě není vymezení patřičného množství území tzv. na papíře, ale též jejich skutečná budoucí realizace bez potřeby dalších změn v ÚPD. Za tímto účelem proběhlo za účasti zpracovatele i pořizovatele předmětné změny několik jednání s potenciální-

mi investory v oblasti výroby energie z obnovitelných zdrojů, jejichž výsledkem však překvapivě nebylo stanovení konkrétních lokalit či územní vymezení ploch, ale zjištění, že konečný výběr lokality investorem je závislý na velkém množství proměnných a velmi podrobných parametrů v území (např. pozemková držba, volný výkon v přenosové soustavě, dotační tituly) a že není možné závazně vymezit idealizované rozvojové plochy, neboť nelze bez předchozí znalosti území investorem predikovat, že budou reálně využity.

Koordinace zájmů v území

S ohledem na výše uvedené tak zpracovatel při koordinaci zájmů vyplývajících z územní studie krajiny a potřeby realizace výroby energie z obnovitelných zdrojů významně upřednostnil negativní způsob vymezení oblastí vhodných pro umístění těchto zdrojů před přímým vymezením několika málo dílčích konkrétních ploch pro jejich budoucí umístění. Návrh změny č. 10 ZÚR JČK tudíž obsahuje vymezení oblastí, v nichž je plošně zakázáno umísťování fotovoltaických a větrných elektráren tzv. na zelené louce. Jedná se o 50 % celkového území Jihočeského kraje, přičemž 58 % z těchto 50 % tvoří národní park či chráněná krajinná území. Obecně je celá tato vrstva složena z území pozitivního vizuálního vlivu, oblastí dochovaných strukturálně významných pluin a území se zvýšenou ochranou krajinného rázu.

V tomto smyslu byla koncepce Jihočeského kraje ve vazbě k obnovitelným zdrojům energie projednána s dotčenými orgány i veřejností.

Výsledky veřejného projednání navrhovaných koncepcí

Z tohoto prvního projednání vzešlo několik překvapivých poznatků:

1. Z hlediska potřeby vymezení nových ploch pro umístění fotovoltaických elektráren, pro něž je stanoven parametr určující jejich nadmístní význam rozloha 30 ha, **nebyly uplatněny žádné nové nároky žádného potenciálního budoucího investora.** Ze

strany provozovatelů fotovoltaických elektráren nebyly uplatněny žádné připomínky na vymezení nových potřebných ploch pro uvedenou oblast, a to ani za situace, kdy ZÚR JČK vymezují ve změně č. 10 pouze čtyři lokality pro tyto zdroje. Navíc tři z nich jsou již dlouhou dobu ustáleny v ÚPD jednotlivých obcí.

2. Z hlediska umístění větrných elektráren bylo doručeno **několik námitek s požadavkem na vymezení ploch pro větrné elektrárny, ovšem pouze od jednoho potenciálního investora**. Všechny jím navrhované lokality pro umístění větrných elektráren se nachází mimo zpracovatelem stanovenou „zákazovou zónu“ pro umístování fotovoltaických a větrných elektráren.
3. Vymezení tzv. „zákazové zóny“ je ve většině území **obcemi kvitováno, v převážené míře přišly požadavky na jeho rozšíření i na území dalších obcí**. Pouze jedna obec požadovala úpravu ve smyslu uvolnění části jejího území pro možnost umístění větrných elektráren.
4. V území, kde byly již konkrétní záměry na větrné či fotovoltaické elektrárny představeny veřejnosti, **proběhla**

místní referenda s výsledkem „větrné či fotovoltaické elektrárny neu-místovat“, případně změny územních plánů, které měly za cíl umístění těchto staveb zcela vyloučit.

Z výsledků projednání návrhu změny č. 10 ZÚR JČK je zcela zjevně průkazné, že v současné době není stále prováděna dostatečná osvěta ohledně potřeby doplnění energetického mixu v České republice též o výrobní zdroje energie z obnovitelných zdrojů. Bez náležité osvěty, důsledného vysvětlení jejich nezbytnosti a také vyvrácení obav z obnovitelných zdrojů jsou veškerá projednání těchto záměrů obtížná a zahalená do velkého množství emocí všech zúčastněných stran. Varovným signálem může být stav, kdy nově projednávaná změna ZÚR JČK chrání před výstavbou výroben energie polovinu správního území Jihočeského kraje (a tuto potřebu ochrany má podloženu odbornými rozborů vnímání Jihočeské krajiny a potřebě jejího zachování), a přesto tuto rozlohu některé obce vnímají jako nedostatečnou a požadují její rozšíření, popř. zamezují výstavbě těchto zdrojů ve vlastní územně plánovací dokumentaci.

Závěrečné konstatování

Je proto nezbytné na všech úrovních zvýšit obecné povědomí o potřebnosti využití těchto zdrojů a zejména jejich přínos (a to i s odkazem na transpozici směrnice RED III) a společnými kroky postupovat k vyvážené míře energetické soběstačnosti České republiky, k níž Jihočeský kraj přispívá téměř ve všech aspektech – ať se jedná o obnovitelné zdroje či např. jadernou energetiku.

Změna č. 10 Zásad územního rozvoje Jihočeského kraje se i nadále bude snažit najít potřebnou vyváženost mezi ochranou krajiny, jedinečností Jihočeského kraje a potřebou vymezení nových zdrojů energie z obnovitelných zdrojů, a to i v oblasti větrných elektráren, které doposud nejsou pro Jihočeskou krajinu typické. Výslednou podobu této snahy lze očekávat v podobě vydané změny č. 10 ZÚR JČK v průběhu druhé poloviny příštího kalendářního roku.

*Ing. Věra Třísková
Oddělení územního plánování
Odbor regionálního rozvoje
a územního plánování
Krajský úřad Jihočeského kraje*

ENGLISH ABSTRACT

South Bohemian Region's Spatial Development Principles Amendment in Relation to the Need to Strengthen the Energy Mix, Particularly in the Area of Renewable Energy Sources, by Věra Třísková

The South Bohemian Region has decided to adopt a conceptual approach to this issue across its entire administrative territory in response to legislative changes and the increased interest in supplementing the energy mix in the Czech Republic with energy from renewable sources. Among other measures, the Regional Council of the South Bohemian Region decided to develop Amendment No. 10 to the Spatial Development Principles of the South Bohemian Region. This amendment aims to establish a balance between the two poles of public interest protection – both the need for renewable energy production and the protection of the unique character of the South Bohemian landscape.